

Utbildningsinspektion i Hagatröms skola, förskoleklass och grundskola 1–6.

UTBILDNINGINSPEKTIONENS SYFTE

Skolverkets utbildningsinspektion skall bidra till kvalitetsförbättring genom att bedöma hur verksamheterna arbetar i riktning mot de nationella målen för förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg, barn- och ungdomsutbildning och vuxenutbildning. En väsentlig del i inspektionen är att granska kvalitetsarbetet och förmågan att utveckla den egna verksamheten.

Inspektionens inriktning

Inspektionsutredningen inriktas mot sex områden. De är särskilt väsentliga för att säkra att alla barn, elever och vuxenstuderande får den omsorg och utbildning som de har rätt till enligt nationella bestämmelser. De sex områdena, som granskas utifrån flera olika aspekter och frågeställningar, är:

Resultaten:

1. Kunskaper, utveckling och lärande

Verksamheten:

2. Arbetsmiljö och delaktighet
3. Pedagogisk verksamhet och undervisning
4. Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Förutsättningarna:

5. Tillgång till utbildning och omsorg
6. Resurser

I denna rapport behandlas i första hand förhållanden som avviker positivt eller negativt från vad som förväntas i fråga om utbildningskvaliteten enligt de nationella bestämmelserna. Några aspekter behandlas dock i alla aktuella verksamheter, nämligen kunskapsbedömningen och betygssättningen, kvalitetsarbetet, rektorsfunktionen, personalens kompetens, läromedel och utrustning, likvärdiga möjligheter vid funktionsnedsättning och stödinsatser, arbetet med övergripande hälsomål i läroplanerna, bedömning av lärandet och betygssättningen. En helhetsbedömning och motiveringar till bedömningarna görs inom varje granskningsområde.

Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån läroplaner och övriga författningar. Inspektörernas sakkunskap och erfarenheter av jämförbara verksamheter är också betydelsefulla. Analyserna av den insamlade informationen syftar till att klargöra om de lokala lösningarna och systemen fungerar väl. Rapporten avslutas med en sammanfattande bedömning som utgör underlag för Skolverkets beslut, riktat till huvudmannen, angående förbättrings- och kritikområden.

Genomförandet av inspektionen i Hagaströms skola

Skolverket sände den 23 november 2004 skriftlig information till kommunen om att verksamheten skulle inspekteras och om inspektionens syfte och genomförande. Inspektörsteamet med ansvar för inspektionen i Hagaströms skola har bestått av undervisningsråden Anna Bergstedt Nordqvist och Ingrid Åsgård. Besök i Hagaströms skola inleddes tisdagen den 5 april och avslutades onsdagen den 6 april 2005.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna. Skolverket följer därefter upp eventuella krav på åtgärder som riktas till huvudmannen och vilka effekter i övrigt som utbildningsinspektionen leder till. Tidpunkter för uppföljningen framgår av Skolverkets beslut.

Underlag

Underlaget till denna rapport består av dels dokument från kommunen och Hagaströms skola, dels den information som samlats in vid observationer, intervjuer och samtal under besöket. Rapporten grundar sig också på annan information om kommunen och skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller finns publicerat på annat sätt.

I Hagaströms skola genomfördes formella intervjuer med rektor, lärare, elever samt föräldrar. Lektioner i samtliga årskurser besöktes.

Beskrivning av skolan/rektorsområdet

Hagaströms skola	Antal barn/elever
Skolbarnsomsorg	94
Förskoleklass	37
Grundskola	232
Fritidshem och fritidsklubb	90

Utbildningen vid skolan omfattar förskoleklass och årskurserna 1–6. I anslutning till skolan finns ett fritidshem i kommunal regi och en fritidsklubb som drivs av en idrottsförening på entreprenad.

Skolan ligger i utkanten av ett villaområde med skogen som närmaste granne. Detta utnyttjar skolan i sin profilering mot friluftsliv och miljö. Eleverna är organiserade i årskursvisa klasser i två paralleller.

Flertalet elever har gång- eller cykelavstånd till skolan och ett fåtal åker skolskjuts.

Skolans huvudbyggnad är från 1950-talet, därutöver finns paviljonger som tillkommit allteftersom barnantalet stigit. En större renovering av huvudbyggnaden är beräknad att starta hösten 2005. Verksamheten kommer då att utlokaliseras i andra lokaler.

Bedömning

1. Kunskaper, utveckling och lärande

Kunskaper relaterade till kursplanernas mål

I kursplanerna för grundskolan anges dels mål att sträva mot, dels mål att uppnå. Målen att sträva mot uttrycker den inriktning undervisningen skall ha när det gäller att utveckla elevernas kunskaper och utgör därmed de kunskapskvaliteter som är väsentliga i ämnet. Målen att uppnå anger en miniminivå av kunskaper som eleven skall uppnå det femte respektive det nionde skolåret.

För att ta reda på vilka resultat eleverna når använder Hagaströms skola Skolverkets diagnoser för elever i de tidigare skolåren i svenska och matematik i årskurs 2. I årskurs 5 genomförs Skolverkets nationella prov i engelska, matematik och svenska. Därutöver används ett läsutvecklingsschema och två lokalt utarbetade material, ett i svenska och ett i matematik. I de olika testmaterialen mäts olika kunskapskvaliteter som är väsentliga i ämnet. I övriga ämnen finns ingen systematisk uppföljning av elevernas kunskapsutveckling.

Enligt resultaten på nationella proven i årskurs 5 har eleverna vid Hagaströms skola högre resultat än genomsnittet för skolorna i Gävle.

Andel elever i procent som nått målen på de nationella proven 2004.

Nationella prov åk 5	Hagaströms skola	Gävle kommun
Matematik	96	86
Svenska	88	87
Engelska	90	86

Inspektörerna bedömer att Hagaströms skola når goda resultat i de ämnen som uppföljning och utvärdering genomförs. Skolan bör dock förbättra bedömningen av elevernas kunskapsutveckling så att den omfattar även övriga ämnen.

Utveckling och lärande relaterat till läroplanens mål kring kunskaper

Enligt läroplanen skall undervisningen bidra till att eleverna utvecklar nyfikenhet och lust att lära, strategier för det egna lärandet, tillit till den egna förmågan, förmåga att arbeta självständigt och tillsammans med andra, inta ett kritiskt förhållningssätt, förmåga att lyssna, diskutera och argumentera samt att se helheter och sammanhang.

I Hagaströms skola genomförs vartannat år en enkät bland eleverna för att ta reda på hur eleverna upplever skolarbetet. I denna finns bl.a. frågor som tar upp huruvida eleverna anser att de fått möjlighet att utveckla samarbetsförmåga. I övrigt har skolan inte undersökt i vilken mån undervisningen bidrar till att eleverna utvecklar ovanstående förmågor. I samtal med elever och av de intryck inspektörerna får vid besöket, framkommer att eleverna tycker att undervisningen är rolig och intressant, att de har tillit till sin förmåga och att de kan diskutera och argumentera.

Inspektörerna bedömer att skolan i viss utsträckning känner till vilka resultat som nås inom detta område. Inspektörerna vill dock framhålla vikten av att rektorn skaffar sig en helhetsbild av resultaten som underlag för fortsatt utveckling av det pedagogiska arbetet.

Utveckling och lärande relaterat till läroplanens mål kring normer och värden.

Skollagen föreskriver att verksamheten i skolan skall utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar. I läroplanen beskrivs att skolan aktivt och medvetet skall påverka och stimulera eleverna att omfatta vårt samhälles gemensamma värderingar och låta dem komma till uttryck i praktisk vardaglig handling. Skolan skall sträva efter att varje elev utvecklar sin förmåga att göra och uttrycka medvetna etiska ställningstaganden grundade på kunskaper och personliga erfarenheter, respektera andra människors egenvärde, tar avstånd från att människor utsätts för förtryck och kränkande behandling, kan leva sig in i och förstå andra människors situation och utvecklar sin vilja att handla också med deras bästa för ögonen samt visa respekt för och omsorg om såväl närmiljön som miljön i ett vidare perspektiv.

Hagaströms skola har deltagit i den enkätundersökning som kommunen genomför vartannat år. I den finns frågeställningar om kamraternas förmåga att bry sig om andra, om de känner sig trygga och möjlighet till inflytande. Frågorna är dock inte ställda på ett sådant sätt att man får svar på i vilken utsträckning eleverna tillägnat sig de förmågor som finns angivna i läroplanen. Det har gjorts en sammanställning av svaren. Den är dock svår att tolka och analysera vilket skolan ej heller gjort. I skolans kvalitetsredovisning finns saknas också bedömning av i vilken utsträckning verksamheten fått effekter på elevernas utveckling i riktning mot ovanstående mål.

Inspektörerna bedömer att det underlag som finns inte är tillräckligt för att göra en bedömning av i vilken utsträckning skolan lyckats med demokratiuppdraget. Inspektörerna vill här lyfta fram vikten av att utvärderingar av skolans arbete görs och att de utgår från de nationella målen.

Sammanfattningsvis når eleverna i Hagaströmsskolan goda resultat utifrån de nationella proven i de tre ämnen som dessa omfattar. Vilka resultat eleverna når i övriga ämnen och läroplanens mål kring kunskaper samt hur skolans arbete påverkar elevernas normer och värderingar i riktning mot läroplanens mål, saknas uppföljning och utvärdering av, vilket bör förbättras.

2. Arbetsmiljö och delaktighet

Samverkan och delaktighet

Läroplanen betonar vikten av att eleverna skall ha inflytande över hur deras utbildning utformas. Omfattningen och utformningen av elevernas inflytande skall anpassas efter deras ålder och mognad. Skolans lärare skall utgå från att eleverna kan och vill ta ansvar för sin inläring och sitt arbete i skolan och de skall planera undervisningen tillsammans med eleverna. Lärarna skall se till att alla elever, oavsett kön och social och kulturell bakgrund, får ett verkligt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och innehåll i undervisningen och skall uppmuntra sådana elever som har svårt att framföra sina synpunkter att göra det.

Rektor skall särskilt verka för att skolans arbetsformer utvecklas så att ett aktivt elevinflytande gynnas.

Det tematiska arbetssätt som används i Hagaströms skola ger eleverna möjligheter till inflytande över undervisningen och sitt eget lärande. Det ger dem möjlighet att vara med och påverka både innehåll, arbetssätt och redovisningsform.

I varje klass eller undervisningsgrupp skall eleven ges tillfälle att tillsammans med läraren behandla frågor som är av gemensamt intresse för eleverna. Den närmare utformningen skall anges i arbetsplanen. Vid skolan förekommer klassråd, mer frekvent i de äldre årskurserna än i de yngre. Det finns även ett elevråd där olika frågor kan tas upp. Oftast berör dessa skolmiljön. I dessa råd får eleverna lära sig att arbeta i demokratiska former

I läroplanen anges att skolans och vårdnadshavarens gemensamma ansvar för elevernas skolgång skall skapa de bästa möjliga förutsättningarna för barn och ungdomars utveckling och lärande. Alla som arbetar i skolan skall samarbeta med elevernas vårdnadshavare så att men tillsammans kan utveckla innehåll och verksamhet. I Hagaströms skola finns ett aktivt föräldraråd som består av föräldrarepresentanter från samtliga klasser, lärarrepresentanter och rektor. Av protokoll från mötena framgår att frågor som berör verksamheten diskuteras där. Föräldrarna har även fått ta del av kvalitetsredovisningen och fått lämna synpunkter på arbetsplanen.

Inspektörerna bedömer att Hagaströmsskolans arbete för att ge eleverna möjlighet till inflytande över hur deras utbildning skall utformas fungerar väl. Även samverkan med föräldrar får anses uppfylla de krav som finns i författningarna

Värdegrundsarbetet

För att åstadkomma en god arbetsmiljö i skolan, ansvarar rektor för att upprätta, genomföra, följa upp och utvärdera skolans handlingsprogram för att förebygga och motverka alla former av kränkande behandling bland elever och anställda. Var och en som verkar inom skolan skall aktivt motverka alla former av kränkande behandling, såsom mobbing, rasistiska beteenden, trakasserier av individer och grupper.

I Hagaströms skola finns ett handlingsprogram för arbetet med att förebygga och motverka alla former av kränkande behandling. Detta benämns Trygghetsplan och gäller även för Nynässkolan, där eleverna fortsätter sin utbildning i årskurs 7. I trygghetsplanen finns angivet att det skall finnas ett schemalagt planerat arbete med värdegrundsfrågor varje vecka. Vid inspektionstillfället genomförs detta utifrån materialet "Livsviktigt" med olika värderingsövningar och övningar i konflikthantering. I trygghetsplanen finns beskrivet vad de vuxna skall vara observanta på för att upptäcka kränkningar och hur de skall agera om något inträffar. Vid de samtal som inspektörerna har framkommer från såväl elever som föräldrar att det finns ett väl fungerande arbete med värdegrundsfrågorna. Detta påbörjas redan i förskoleklassen och fortsätter sedan upp genom årskurserna. Fritidshemmet och dess personal är involverad i arbetet.

Inspektörerna bedömer att skolans arbete med att skapa en god arbetsmiljö och aktivt förebygga och motverka alla former av kränkande behandling är väl i linje med de krav som finns i styrdokumentet.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att Hagaströmsskolans arbete med att skapa en god arbetsmiljö fungerar väl. Skolan har former för att ge såväl elever som föräldrar möjlighet till inflytande över verksamheten. Arbetet med att förebygga och motverka alla former av kränkande behandling fungerar bra.

3. Pedagogisk verksamhet och undervisning

Lokala mål och innehåll

Både läroplan och nationella kursplaner skall ligga till grund för planeringen av undervisningen. I kursplanerna anges syftet med de olika ämnena som mål att sträva mot. Dessa mål anger vilka kunskaper skolan skall sträva efter att eleverna utvecklar och skall ligga till grund för vilken inriktning undervisningen skall ha. I kursplanerna anges mål att uppnå, dessa beskriver vad eleven minst skall kunna i slutet av femte respektive nionde skolåret. Inom det så kallade friutrymmet skall läraren använda sin yrkeskunskap och erfarenhet för att tillsammans med eleverna tolka målen, ta ställning till vilket stoff som skall väljas ut för att konkretisera innehållet samt ta ställning till hur man skall arbeta och organisera undervisningen.

I Hagaströms skola har de flesta lärarna lång erfarenhet och yrkeskunskap som utnyttjas när de planerar undervisningen. De har tolkat och konkretiserat målen i ämnena svenska och matematik så att även elever och föräldrar skall kunna förstå dem. När det gäller övriga ämnen är detta inte gjort. Lärarna uppger dock att när de olika temana planeras ser de till att innehållet blir sådant att eleverna kan nå målen i de olika ämnena. Vid de intervjuer som inspektörerna genomför framkommer dock att eleverna inte förstått sambandet mellan de nationella målen och undervisningen. Eleverna får vara med och formulera mål för veckan och de är även delaktiga i att påverka innehållet och välja arbetssätt inom de olika temaarbeten som genomförs. Det är dock lärarna som väljer tema.

Inspektörerna bedömer att planeringen av hur utbildningen skall utföras i Hagaströmsskolan i allt väsentligt stämmer överens med intentionerna i läroplanen och kursplanerna. Inspektörerna vill dock framhålla vikten av att göra eleverna mer medvetna om vad undervisningen skall leda till.

Organisering av undervisningen och tidsanvändningen

I läroplanen för grundskolan anges att undervisningen skall anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Vidare anges i grundskoleförordningen att eleverna skall fördelas på klasser och grupper enligt beslut av rektorn. För läsåret eller kortare tid skall finnas ett schema för undervisningen. Elevernas skolarbete skall vara så jämnt fördelat som möjligt. Uppdelningen i ämnen är ett sätt att organisera utbildningens innehåll, men i kursplanerna beskrivs att avsikten inte är att skapa gränser mellan ämnena. Samverkan mellan ämnen är nödvändig för att möjliggöra en allsidig och meningsfull kunskapsutveckling i enlighet med läroplanens värdegrund, mål och riktlinjer. Författningarna ger skolorna ett frirum att med utgångspunkt i nationella mål organisera undervisningen utifrån lokala förutsättningar och elevers behov.

I Hagaströms skola är eleverna indelade årskursvis i två paralleller mellan vilka det finns ett utvecklat samarbete. Vid intervjuerna framkommer att det som främst styr organisationen är antalet elever och därmed resurstilldelningen. Av de scheman som inspektionen får del av är undervisningen jämnt fördelad över veckans dagar. Det är dock oklart på vilket sätt fördelningen av undervisningstiden i olika ämnen är fördelad mellan årskurserna eftersom sådant beslut saknas. På schemana går ej heller att utläsa vilket ämne eller ämnesgrupp som undervisas i, eftersom stor del av undervisningen är tematisk och de olika ämnena vävs in i varandra. Lärarna uppger dock att de har kontroll på att eleverna får den tid som krävs för att nå målen i varje ämne.

Inspektörerna bedömer att Hagaströmsskolans organisation uppfyller de krav som finns i förordningen och att det utnyttjande av friutrymme som görs ryms inom detta.

Arbetsätten

Enligt läroplanen skall undervisningen anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Med utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper främja det fortsatta lärandet och utveckling. Läroplanen beskriver vidare att skolan skall beakta att kunskap kommer till uttryck i olika former såsom fakta, förståelse, färdighet och förtrogenhet. Dessa kunskaper skall ligga till grund för, de i läroplanen och nationella kursplaner, formulerade kunskapskvaliteter som eleverna skall tillägna sig. Undervisningen skall bidra till att eleverna utvecklar nyfikenhet och lust att lära, strategier för det egna lärandet, tillit till den egna förmågan, arbeta självständigt och tillsammans med andra, inta ett kritiskt förhållningssätt, förmåga att lyssna, diskutera och argumentera samt se helheter och sammanhang. Läroplanen och kursplanerna lämnar stort utrymme för lärarna att tillsammans med eleverna planera och genomföra undervisningen.

I Hagaströms skola används ofta ett tematiskt arbetssätt. Anledningen till att man började med detta var att några utav lärarna vid ett fortbildningstillfälle blev intresserade av att pröva det arbetssättet. Temat inleds med en ”upplevelsedag” då lärarna initierar temat. Sedan görs en brainstorming där eleverna kan komma med olika frågeställningar som sedan ligger som grund för det fortsatta arbetet. Arbetsmetoderna varierar men ofta handlar det om att eleverna på olika sätt får söka fakta i ämnet och sedan presentera det i skriftlig eller muntlig form. Lärarna ansvarar för att kursplanernas olika kunskapsmål kommer med i arbetet. När det gäller ämnet matematik används varierat material utifrån olika barns behov. Inom de naturorienterande ämnena används det experimenterande materialet NTA (Natur och teknik för alla) i flera klasser. Skolans profil med fri-luftsliv och miljö märks främst genom att eleverna har undervisningspass ute i naturen varje vecka. Dessa kan ingå i ett tema och behandla olika ämnen. De flesta elever inspektörerna samtalade med vid besöket vittnar om att de tycker undervisningen är rolig och lärorik och att de får vara med och påverka såväl innehåll som arbetsformer.

Inspektörerna bedömer att det arbetssätt som Lärarna i Hagaströms skola använder ger eleverna goda möjligheter att utveckla de olika förmågor som finns beskrivna i läroplanen. Det väcker elevernas nyfikenhet och lust att lära, de ar-

betar både självständigt och tillsammans med andra samt utvecklar färdigheter som att diskutera och argumentera.

Individanpassning, individuell studieplanering och stöd

Skolan har ett särskilt ansvar för de elever som har svårigheter att nå målen för utbildningen. Därför kan undervisningen aldrig utformas lika för alla. Särskilt stöd skall ges till elever som har svårigheter i skolarbetet. För behandling av elevvårdsfrågor skall det finnas en elevvårdskonferens för rektorns ansvarsområde. Om det framkommer att en elev behöver särskilda stödåtgärder skall rektor se till att det upprättas ett åtgärdsprogram. Syftet med ett åtgärdsprogram är att ange med vilka metoder och medel skolan avser förändra undervisningen så att eleven kan nå målen. Vid upprättandet av detta skall eleven och elevens vårdnadshavare ges möjlighet att delta. Specialpedagogiskt stöd skall i första hand ges inom klassens ram.

I Hagaströms skola uppger lärarna att de flesta elever når målen. De elever som befars att inte göra det upptäcks tidigt, oftast av lärarna. Skolans speciallärare utreder vad som brister och tar ansvar för att ett åtgärdsprogram utarbetas och att stöd sätts in. Skolan kan vid behov även få bistånd av kommunens centrala stödgrupp MKT (Multikompetenta teamet). Specialläraren har tillgång till varierat material och dataprogram vilket bidrar till att insatserna kan anpassas till elevers olika behov. Stödet ges både inom klassens ram och enskilt hos specialläraren. I de intervjuer inspektörerna har framtonar en samstämmig bild av att stödet fungerar bra. Vid intervjun med rektor framkommer att om en elev som tillhör skolan placeras i särskild undervisningsgrupp vid annan skola övertar den rektor ansvaret för eleven.

Inspektörerna bedömer att Hagaströmsskolans insatser för elever i behov av särskilt stöd fungerar i bra.

Utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning

I läroplanen anges att läraren utifrån kursplanernas krav allsidigt skall utvärdera varje elevs kunskapsutveckling, muntligt och skriftligt redovisa detta för eleven och hemmen samt informera rektor, med utgångspunkt i föräldrarnas önskemål fortlöpande informera elever och hem om studieresultat och utvecklingsbehov och vid betygssättningen utnyttja all tillgänglig information om elevens kunskaper i förhållande till kraven i kursplanen och göra en allsidig bedömning av dessa kunskaper. Vidare anges att läraren, eleven och elevens vårdnadshavare skall träffas minst en gång varje termin för utvecklingssamtal och där samtala om hur elevens kunskapsutveckling och sociala utveckling bäst kan stödjas. Informationen bör grunda sig på en utvärdering av elevens utveckling i relation till målen i läroplanen och i kursplanerna, samt tydliggöra vilka insatser som behövs för att eleven skall nå målen.

I Hagaströms skola följs elevernas kunskapsutveckling upp med hjälp av olika test, Skolverkets diagnoser för svenska och matematik genomförs i årskurs 2 och nationella proven i årskurs 5. I ämnena svenska och matematik använder skolan ett material i form av "hus" med de nationella målen konkretiserade och nedbrutna i delmål, där varje delmål utgör en byggsten i huset. Utvärdering av lärandet inom samhälls- och naturorienterande ämnena sker främst i samband

med temaarbetena. Men eftersom dessa inte direkt är kopplade till målen att uppnå i olika ämnen framkommer det inte med tydlighet vilka resultat enskilda elever når. Skolan använder även en form av portfolio, i vilken eleverna samlar tre alster per år som de själva väljer ut. Eleverna uppger att de tycker den är rolig att bläddra i och föräldrarna tycker att det är ett trevligt sätt att spara barnens arbeten. De ser den dock inte som en information om barnets lärande och utveckling. Föräldrar som inspektörerna träffade vid besöket uppgav att de får god information om sina barns kunskapsutveckling i svenska, matematik och engelska. Hur det går i övriga ämnen känner de däremot inte till. I utvecklingssamtalen tas också upp bedömningar av elevens sätt att arbeta och uppföra sig.

Inspektörerna bedömer att Hagaströmsskolan bör förbättra uppföljningen och utvärderingen av elevernas kunskapsutveckling av samtliga ämnen i förhållande till de nationella målen.

Sammanfattningsvis håller undervisningen i Hagaströms skola genomgående hög kvalitet och utgår i allt väsentligt utifrån de mål som finns i kurs- och läroplaner. Elever som behöver extra stöd identifieras tidigt och stödåtgärder sätts in. Skolan behöver dock förbättra uppföljning och utvärdering elevernas kunskapsutveckling i förhållande till de nationella målen så att den omfattar samtliga ämnen.

4. Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Rektors ansvar, befogenheter och funktion

För ledningen av utbildningen skall det finnas en eller flera rektorer. Den som är rektor skall ha en genom utbildning och erfarenhet förvärvad pedagogisk insikt. Rektor skall vara pedagogisk ledare för skola och chef för lärarna och övrig personal. Särskilt skall rektor verka för att utbildningen utvecklas. För att utöva sitt ledarskap skall rektor enligt skollagen hålla sig förtrogen med det dagliga arbetet i skolan.

I Hagaströms skola finns en rektor som är utbildad förskollärare. Hon har arbetat som rektor i cirka fem år och genomgått den statliga rektorsutbildningen. Hon har ekonomiskt ansvar för verksamheten och har befogenhet att inom sin budget omfördela resurserna dit hon bedömer att de bäst behövs. Rektorn tillträdde tjänsten höstterminen 2004 och uppger i intervjun att hon ännu inte hunnit sätta sig in i den kultur som råder på skolan och är därmed inte heller fullt förtrogen med det dagliga arbetet. Varje vecka hålls ett möte s.k. pedagogiskt café, där olika pedagogiska frågor diskuteras. Rektorn deltar oftast, men mötet leds av den som initierat frågan. Det finns tre utvecklingsledare på skolan. Vid inspektionen framgår dock inte med tydlighet vilken roll de har. Ett arbete med att strukturera arbetsfördelningen pågår men på grund av att halva skolan skall evakueras under renoveringen av skolan, fördröjs arbetet.

Inspektörerna bedömer att rektorsfunktionen uppfyller författningarnas krav. Inspektörerna vill dock framhålla vikten av rektors roll som pedagogisk ledare och ansvarig för skolans utveckling och att detta förutsätter en tydlig ansvarsfördelning.

Rektors pedagogiska ledning, kvalitetssäkring och förbättringsarbete

För genomförandet av de fastställda målen för utbildningen skall finnas en arbetsplan. Den skall utarbetas under medverkan av lärare och övrig personal samt företrädare för eleverna och deras vårdnadshavare. Rektorn skall ansvara för att en lokal arbetsplan upprättas och att den kontinuerligt följs upp och utvärderas.

I Hagaströms skola finns ett dokument benämnt Arbetsplan. Detta består av en uppräkningslista av de förbättringsområden som togs fram i förra årets kvalitetsredovisning. Det finns också en Lokal handlingsplan som tagits fram för flera år sedan av lärare och dåvarande rektor. Enligt lärarna är det ett dokument som funnits i många år och reviderats årligen. Dokumentet innehåller mål och en beskrivning av hur skolan tänker arbeta för att nå dessa. Målen utgår i varierande grad från de nationella målen. Företrädare för elever eller föräldrar har inte varit delaktiga i framtagandet av något utav dokumenten.

Inspektörerna bedömer att de dokument som finns inte tillförlämpligt uppfyller kraven om en arbetsplan. Arbetsplanen är ett viktigt redskap för rektor att styra verksamheten så att den utvecklas i riktning mot målen. Det dokument som kallas "arbetsplan" utgör inte någon beskrivning av hur skolan ämnar arbeta för att nå de fastställda målen. Dokumentet som kallas "lokal handlingsplan" gör det i viss utsträckning men behöver förbättras så att den tydligare utgår från de nationella målen. Inspektörerna bedömer att rektor bör se till arbetsplanen i högre grad utgör en beskrivning av hur skolan ämnar arbeta för att uppnå de nationella målen. Det blir också tydligare om det dokument som kallas för arbetsplan också är det dokument som fyller arbetsplanens funktion. Rektor bör även verka för att företrädare för föräldrar och elever medverkar vid utarbetandet av arbetsplanen.

För skolan skall det årligen upprättas en kvalitetsredovisning. Den skall fungera som ett led i den kontinuerliga uppföljningen och utvärderingen av verksamheten. Kvalitetsredovisningen skall innehålla en bedömning av i vilken mån de nationella målen för utbildningen har uppnåtts och en redogörelse för vilka åtgärder skolan ämnar vidta om målen inte har uppnåtts.

Hagaströms skola har en kvalitetsredovisning upprättad för läsåret 2003-2004. Den innehåller en redovisning av skolans arbete i förhållande till de mål som fanns i skolans arbetsplan för det läsåret. De lokalt uppsatta målen harmoniserar delvis med de nationella målen. Under rubriken "Lägesbild" finns en bedömning av resultaten samt en analys av dessa. Det finns även med förslag till åtgärder för att ytterligare förbättra måluppfyllelsen.

Inspektörerna bedömer att Hagaströmsskolans kvalitetsredovisning uppfyller förordningens krav. Inspektörerna vill dock uppmärksamma skolan på att det är i vilken mån målen i läroplanen och kursplanerna uppnåtts som skall bedömas.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att Hagaströmsskolans styrning och ledning uppfyller kraven i bestämmelserna. Skolan har upprättat såväl en arbetsplan som en kvalitetsredovisning. Arbetsplanen bör dock förbättras så att den i högre grad beskriver hur skolan ämnar arbeta för att nå de nationella målen. Även kvalitetsredovisningen kan i större utsträckning utgöra en bedömning av resultaten i förhållande till de nationella målen.

5. Tillgång till utbildning och omsorg

Garanterad undervisningstid

Alla barn skall oberoende av kön, geografisk hemvist samt sociala och ekonomiska förhållanden ha lika tillgång till utbildning i det offentliga skolväsendet. I skollagen finns föreskrifter om utbildningens omfattning i förskolklassen respektive grundskolan. I timplanen för grundskolan anges antalet timmar för ämnen, ämnesgrupper, språkval och elevens val, det totalt garanterade antalet timmar och inom ramen för detta ett visst antal timmar för skolans val. Kommunen får lägga ut ytterligare undervisningstid. Fördelningen av ämnen, ämnesgrupper, språkval och elevens val skall fattas av styrelsen efter förslag av rektor. Friluftsverksamhet får anordnas i den omfattning som rektor bestämmer.

I Hagaströms skola finns en fördelning av ämnen och timmar över årskurserna. Denna är gemensam med Nynässkolan där de flesta av eleverna fortsätter sin skolgång i årskurs 7. Denna fördelning har fastställts av rektor och ledningsgrupp från respektive skola. I de scheman som inspektörerna tagit del av går inte att utläsa om eleverna har rätt antal timmar för de olika ämnena inom respektive årskurs. Vid inspektionen framkommer att hem- och konsumentkunskap inte anordnas före utgången av det femte skolåret, eleverna ges därmed inte möjligheter att nå kursplanens mål för ämnet.

Inspektörerna bedömer att även om man har valt ett arbetssätt där man arbetar ämnesövergripande och utnyttjar det friutrymme som finns så måste det i grunden finnas en garanti för att eleverna får undervisning utifrån timplanen. Att undervisning i ämnet hem- och konsumentkunskap inte anordnas före utgången av årskurs 5 är inte förenligt med författningarna och måste åtgärdas.

Enligt skollagen skall utbildningen vara avgiftsfri, vilket innebär att eleverna utan kostnad skall ha tillgång till böcker, verktyg och andra hjälpmedel som behövs för en tidsenlig utbildning. Huvudmannen får dock besluta att eleverna skall hålla sig med enstaka hjälpmedel. I verksamheten kan även förekomma enstaka inslag som kan medföra en obetydlig kostnad för eleverna.

I Hagaströms skola har man tidigare samlat in pengar för att i årskurs 6 genomföra en lägerskola. Avgifter har även tagits ut för aktiviteter i samband med friluftsdagar. Efter att Gävle kommun gått ut med en policy för skolorna att inga avgifter får tas ut har detta upphört. Skolan kommer dock att genomföra lägerskolan för årets årskurs 6 då de redan har betalat och rektorn bedömer att besvikelsen skulle bli alltför stor om den ställdes in. Inspektörerna förutsätter att skolan i fortsättningsvis kommer att följa de bestämmelser som gäller.

Elevens val skall enligt författningarna ge eleverna möjlighet att bredda och fördjupa sina kunskaper i ett eller flera ämnen. Vidare anges att undervisningen skall vara förenlig med målen i kursplanerna. Styrelsen för utbildningen beslutar om elevens val. I Gävle kommun har styrelsen delegerat till rektor att fatta beslut om urvalet av ämnen som skall ingå i elevens val. I Hagaströms skola förekommer dock ingen verksamhet som uppfyller kriterierna för elevens val, vilket inspektörerna bedömer står i strid med bestämmelserna och måste åtgärdas.

En elev som har förälder eller vårdnadshavare med annat språk än svenska som modersmål vilket utgör dagligt umgängesspråk för eleven skall ges möjlighet till undervisning i modersmålet som ett ämne (modersmålsundervisning) om eleven har goda kunskaper i modersmålet. Beslut om modersmålsundervisning skall fattas av rektor. I Hagaströms skola finns ett fåtal elever som har annat modersmål. Dessa har erbjudits modersmålsundervisning. De har dock valt att avstå då det skulle innebära att de varit tvungna att gå till en annan skola där det finns flera elever med det aktuella språket.

Undervisning i svenska som andraspråk skall om det behövs anordnas för elever som har ett annat språk än svenska som modersmål. Undervisning i svenska som andraspråk skall anordnas i stället för undervisning i svenska. Eleven skall ges också möjlighet att läsa svenska inom ramen för sitt språkval, som elevens val eller inom ramen för skolans val. I Hagaströms skola har rektorn gjort bedömningen att det inte finns någon elev som behöver läsa svenska som andraspråk och därmed inte heller anordnat det.

Information om utbildningen

I läroplanen framställs att skolan och vårdnadshavarnas gemensamma ansvar för elevens skolgång skall skapa de bästa möjliga förutsättningar för barns och ungdomars utveckling och lärande. Vidare anges att skolan skall klargöra för elever och föräldrar vilka mål utbildningen har, vilka krav skolan ställer och vilka rättigheter och skyldigheter elever och deras vårdnadshavare har. Att den enskilda skolan är tydlig i fråga om mål, innehåll och arbetsformer är en förutsättning för elevers och vårdnadshavares rätt till inflytande och påverkan.

I Hagaströms skola informeras föräldrarna via en informationsfolder som delas ut i samband med skolstarten på hösten. I den presenteras skolans verksamhetsidé, skolans profil och prioriterade arbetsområden. I foldern finns även en kort presentation av förskoleklassen och fritidshemmet. Andra tillfällen som används för information till föräldrar är föräldramöten och utvecklingssamtalen. Vid intervjuer som inspektörerna genomför framkommer dock att föräldrarna i mycket ringa omfattning känner vilka mål som finns för utbildningen och vilka rättigheter respektive skyldigheter de har enligt lagstiftningen.

Inspektörerna bedömer att skolans information till föräldrarna till stora delar är bra, den kan dock förbättras när det gäller information om de nationella målen samt rättigheter och skyldigheter.

Sammanfattningsvis tillgodoses inte elevernas rätt till utbildning till fullo i Hagaströms skola. Elevens val anordnas inte i enlighet med bestämmelserna i författningen. Eleverna får ej heller undervisning i ämnet hem- och konsumentkunskap så att de kan nå målen för årskurs 5. Skolan behöver även förbättra kvaliteten på informationen till föräldrarna så att de i större utsträckning vet vilka krav de kan ställa på sina barns skolgång.

6. Resurser

Personalens kompetens och kompetensutvecklig

Skolans lärare skall ha en utbildning för den undervisning de i huvudsak skall bedriva. Om personer med respektive föreskriven utbildning inte finns att tillgå, får den som inte uppfyller kraven anställas för högst ett år i sänder. Skolans lärare skall ha nödvändiga insikter i de föreskrifter som gäller för det offentliga skolväsendet, särskilt de föreskrifter som anger målen för utbildningen.

I Hagaströms skola har samtliga lärare pedagogisk utbildning. Dock saknar specialläraren speciallärarutbildning eller specialpedagogutbildning. Det är oklart vilka ansträngningar skolan gjort för att åtgärda detta. Vid planeringen av verksamheten tas dock ringa hänsyn till de olika lärarnas utbildning vilket får som följd att lärare ibland undervisar i ämnen som de saknar utbildning för.

Kompetensutveckling skall anordnas för den personal som har hand om utbildningen. Rektor skall verka för att lärare och annan personal får möjlighet till den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt skall kunna utföra sina uppgifter. Skolhuvudmannen skall vinnlägga sig om en planering av kompetensutvecklingen.

Hagaströms skola har ingen planering för personalens kompetensutveckling. Personalen får dock kompetensutveckling både utifrån individuella önskemål och verksamhetens behov. Oftast deltar man i det utbud som anordnas utifrån kommunens centrala kompetensutvecklingsplan.

I Hagaströms skola har samtliga lärare en pedagogisk utbildning. Inspektörerna vill dock framhålla rektors ansvar för att tillse att de i huvudsak får undervisa i de ämnen som de har utbildning för. Inspektörerna bedömer att kompetensutveckling ordnas i den utsträckning som författningarna kräver.

Läromedel, pedagogiska materiel, utrustning och skolmåltider

Rektor skall verka för att eleverna får tillgång till läromedel av god kvalitet samt andra hjälpmedel för att själva kunna söka och utveckla kunskaper, bl.a. bibliotek, datorer och andra tekniska hjälpmedel. Eleverna skall ha tillgång till böcker, verktyg och andra hjälpmedel som behövs för en tidsenlig utbildning.

I Hagaströms skola finns ett bibliotek med såväl faktaböcker som skönlitteratur. Datorer finns tillgängliga så att eleverna kan använda dem i undervisningen. Läroböcker finns även om de ibland är av äldre datum. Material och utrustning för andra ämnen som slöjd, bild m.fl. finns att tillgå i den omfattning som lärarna bedömer behövs för en tidsenlig utbildning.

Inspektörerna bedömer att eleverna i Hagaströms skola har tillgång till tidsenliga hjälpmedel och läromedel av god kvalitet.

Lokaler

För undervisningen skall finnas ändamålsenliga lokaler.

I Hagaströmsskolan finns klassrum, som grupprum används företrädesvis kapprum och korridorer. Lokaler anpassade för undervisning i textil- respektive trä- och metallslöjd finns, däremot saknas lokal anpassad för undervisning i

hem- och konsumentkunskap. Salen för idrott och hälsa är liten men fungerar enligt läraren då man som regel delar in eleverna i mindre grupper. Inspektionen bedömer att det finns ändamålsenliga lokaler för undervisning utom beträffande hemkunskap.

Sammanfattningsvis har Hagaströms skola personal i tillräcklig omfattning och med utbildning för den undervisning de i huvudsak skall bedriva. Lokaler och annan utrustning bedöms också hålla en kvalitet som möjliggör en tidsenlig utbildning.

Sammanfattande bedömning

Inspektörerna bedömer att verksamheten övergripande är av god kvalitet. I Hagaströmsskolan bedrivs ett bra arbete för att förmedla samhällets normer och värden till eleverna. Skolan utgör en trygg miljö där elever trivs och ges goda möjligheter till inflytande. Undervisningen håller mycket god kvalitet och leder till att eleverna utvecklar goda kunskaper.

Det finns dock behov av förbättringsinsatser inom följande områden.

Pedagogisk verksamhet och undervisning

- Uppföljning av elevernas resultat bör förbättras avseende läroplanens mål och i årskurs 5 till att omfatta samtliga ämnen.
- Resultaten av arbetet läroplanens normer och värden behöver förbättras.

Styrning, ledning och kvalitetsarbete

- Skolans arbetsplan bör förbättras så att den utgör en beskrivning av hur skolan ämnar arbeta för att nå målen.

Tillgång till utbildning

- Skolan bör förbättra informationen till föräldrar om utbildningens mål samt rättigheter och skyldigheter.

Det finns också sådana brister i verksamheten att författningarnas krav inte uppfylls. Bristerna inom nedan angivna områden skall snarast åtgärdas.

Tillgång till utbildning

- Undervisning i hem- och konsumentkunskap anordnas inte så att elever ges förutsättningar att nå målen för årskurs 5 (1 kap. 12 § skollagen, 2 kap. 6 § grundskoleförordningen, kursplan för hem- och konsumentkunskap för grundskolan 2000).

- Elevens val anordnas inte (2 kap. 19-20 §§ grundskoleförordningen).

Datum

Ort

2005-12-21

Stockholm

Anna Bergstedt Nordqvist

Ingrid Åsgård